

Koronaviry z pohledu prevence a cestovní medicíny

27. ledna 2020

Dosud bylo v lidské populaci známo 6 koronavirů, čtyři běžné, způsobující nezávažné infekce dýchacích cest a dva další ze skupiny betakoronavirů, které byly schopné u člověka způsobit i těžkou nákazu s možným smrtelným průběhem známé jako SARS a MERS. Nový koronavirus 2019-nCoV je z nich podle analýz nejvíc podobný na virus SARS. Výskyt podobného viru se v minulosti zjistil u netopýrů, proto lze právě je považovat za hlavní přírodní rezervoár nových koronavirů.

Jak se přenáší?

Nejvýznamnější způsob přenosu je teď vzdušnou cestou, který je pro viry nejjednodušší a současně pro člověka nejhůře kontrolovatelný. Hlavní vstupní branou jsou ústa a nos, vyskytly se však případy nákazy i u osob používajících roušku chránící horní cesty dýchací, proto se uvažuje i o možném přenosu přes sliznici očí. Pokud by se to potvrdilo, znamenalo by to nutnost používat taky ochranné brýle. Dále je nutné zjistit, jestli se nový koronavirus nepřenáší i pohlavním stykem a jestli se nevyklučuje stolicí, což by umožňovalo šíření i cestou odpadních vod. Podle toho se následně upřesní, jaká další preventivní opatření jsou nezbytně nutná.

Pracuje se na výrobě očkovací látky?

I když čínské i mezinárodní vědecké instituce zahájily aktivity vedoucí k přípravě vakcíny proti nové koronavirové infekci, její vývoj bude trvat minimálně 4 měsíce a další nezbytné testování účinnosti i bezpečnosti následně ještě delší dobu. V klíčovém období prvních měsíců epidemie proto možnost preventivního očkování za účelem ochrany veřejného zdraví nebude možná. A to i přesto, že se bude vycházet z předchozích zkušeností s vývojem vakcíny proti viru MERS, která se už dostala do předposlední druhé fáze klinického zkoušení. Současně to ale neznamená, že proces vývoje vakcíny proti novému koronaviru dospěje s jistotou do zdárného konce a že vakcína někdy vůbec k dispozici bude. Požadavky na nové očkovací látky jsou velmi vysoké a celý proces je navíc značně finančně náročný. **Nepřímo ochranu očkováním však aktuálně využít můžeme. Nejen pro osoby cestující do Asie bude důležité očkování proti sezónní chřipce, aby nedošlo k současnému výskytu obou nákaz, jejichž negativní vliv by se mohl vzájemným působením na dýchací cesty zesílit do závažného stavu i u osob, které nejsou starší či chronicky oslabené.**

Jaká je tedy účinná prevence?

Na individuální osobní úrovni je klíčová hygiena rukou, to znamená mytí mýdlem po dobu alespoň 20 sekund anebo nanesení alkoholové dezinfekce na suché ruce, vč. konečků prstů v dostatečném množství schnoucím po dobu půl minuty. V rizikových místech s možným výskytem osob z Číny jako např. letadlo i ochranná obličejová rouška, resp. maska či jiná adekvátní ochrana nosu a úst. Běžné papírové roušky chrání víc okolí před člověkem s rouškou, který by mohl být infekční než daného člověka s rouškou před nakaženými kolem něj. Lidé si ale většinou pořizují roušky, aby chránili sebe, ne okolí před sebou. Vhodné k doporučení jsou např. antivirové respirátory s nanovláknem, které deklarují účinnost 99,9 % i na infekční patogeny včetně virů a odpovídají normám ISO 14971 a EN 14683. Běžná papírová rouška navíc za pár desítek minut dýcháním navlhne čímž se zvyšuje její průchodnost pro patogeny. Musela by se tedy pravidelně vyměňovat. Jistá ochrana to je, lepší než nemít žádnou, ale existují spolehlivější formy ochrany dýchacích cest.

Důležité je vyhýbat se v zahraničí blízkosti kašlajících a kýchajících osob, při pobytu v Číně oblastem se známým přenosem nového koronaviru a rovněž nekonzumovat nedostatečně tepelně zpracované jídlo a nebýt v kontaktu se zvířaty. Na úrovni států bude klíčové, jak rychle dokáže každá individuální země odhalit a izolovat případného nakaženého předtím, než se začne pohybovat po příjezdu ze zahraničí v domácí populaci a virus šířit dál.

Je důvod bát se cestovat do zahraničí, zejména do Asie nebo do Číny?

Zatím není důvod doporučovat rušení plánované cesty, pokud se nejedná o místa přímo zasažená novým koronavirem na území Číny. Situace se však rychle vyvíjí a pravdou je, že potenciální návrat stovek miliónů lidí slavících lunární nový rok z Asie zpět do místa jejich bydliště v desítkách zemí světa koncem ledna představuje významné epidemiologické riziko. Toto období bude proto klíčové i z hlediska předpovědi možného dalšího vývoje situace. Plně se to tedy ukáže do poloviny února, kdy uplyne dvoutýdenní inkubační doba, která se u této nákazy předpokládá.

Doc. MUDr. Rastislav Maďar, Ph.D., MBA, FRCPS.
odborný garant a předseda Lékařské rady
centra Očkování a cestovní medicíny Avenier
Avenier a.s.